

4

ΑΡΘΡΑ ΑΠΟΨΕΙΣ

- **Ι. Δ. Μπουρής**

Εκπαίδευση και ανταγωνιστικότητα
στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διεύρυνσης

- **Ν. Χιωτίνης**

Περί της υποχρέωσης της πολιτείας έναντι των ΤΕΙ

- **Ι. Χάλαρης**

ΤΕΙ -βήμα σημειωτόν- θα κάνουμε κάτι;

- **Α. Λάγιου, Μ. Στοϊκίδου**

Ο Επισκέπτης Υγείας στη Δημόσια Υγεία

- **Γ. Κοντογιώργης**

Η γνώση της μεγάλης κοσμοσυστημικής
κλίμακας και ο νέος ρόλος του πανεπιστημίου

- **Μ. Μπρατάκος**

Αλλεργιογόνα τρόφιμα και επιπτώσεις στην υγεία

εκπαίδευση και ανταγωνιστικότητα

στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής
διεύρυνσης

του Ι. Δ. Μπούρη*

“...σήμερα, επιτέλους πρέπει να αρχίσουμε να δημιουργούμε το αύριο που αφετηρία αντιμετώπισης αυτού του μείζονος προβλήματος έπρεπε να είχε αποτελέσει το χθες...”

Η θέση της χώρας μας στη διεθνή κατάταξη για την ανταγωνιστικότητα παραμένει ανησυχητικά χαμηλή. Συγκεκριμένα, το 2007-2008 στην έκθεση που δημοσιεύθηκε από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (World Economic Forum) στον κατάλογο των χωρών που εξετάζονται για την ανταγωνιστικότητά τους, η Ελλάδα κατατάσσεται 65η μεταξύ 131 χωρών, χειροτερεύοντας την θέση της κατά τέσσερις μονάδες στην κλίμακα του δείκτη ολικής ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index) σε σχέση με το 2006-2007. (<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/index.htm>).

Αξιολογώντας την κατάταξη της χώρας μας συγκριτικά με τις 131 χώρες ως προς το δείκτη ανταγωνιστικότητας και σε συνδυασμό με τα συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία του

πίνακα¹, έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

1 Η θέση της χώρας μας είναι η χαμηλότερη μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2 Η θέση της χώρας μας παραμένει στην χαμηλότερη θέση μεταξύ και αυτής των ανατολικών χωρών που συμπεριλήφθηκαν ως νέα κράτη μέλη στο πλαίσιο της “ανατολικής” διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο οικονομικός ρεφορμισμός, η επιχειρηματικότητα (entrepreneurship) και οι επενδύσεις σε έρευνα και καινοτομία αποτέλεσαν τις ριζικές αιτίες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των χωρών αυτών. Συγκεκριμένα, η Εσθονία κατατάσσεται στην 27^η θέση, η Τσεχία στην 33^η, η Λιθουανία στην 38^η, η Σλοβενία στην 41^η, η Σλοβακία στην 41^η, η Λετονία στην 45^η, η Ουγγαρία στην 47^η και η Πολωνία στην 51^η. Ο βαθμός ανταγωνιστικότητας των χωρών αυτών μπορεί άνετα να συγκριθεί με την ανταγωνιστικότητα των χωρών μελών της ΕΕ (π.χ. Ισπανίας, Ιταλίας, Πορτογαλίας).

3 Η ελληνική οικονομία στα θέματα καινοτομίας ευρίσκεται σε εμβρυώδη κατάσταση, οφειλόμενη κυρίως:

*ο κ. Ι. Δ. Μπούρης είναι αν. καθηγητής του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων

- i. στο χαμηλό επίπεδο συνεργασίας των ΑΕΙ/ΤΕΙ με τις επιχειρήσεις,
- ii. στην ανεπαρκή ανταπόκριση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στις ανάγκες μιας ανταγωνιστικής αγοράς εργασίας,
- iii. στην μικρής κλίμακας μεταφορά τεχνολογίας μεταξύ των ΑΕΙ/ΤΕΙ και των επιχειρήσεων,
- iv. στις χαμηλές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη,

**Σήμερα, η ανταγωνιστική
καθήλωση της χώρας μας,
καταδικάζει
το εθνικό μας μέλλον.**

- v. στην απουσία συστήματος παροχής αναπτυξιακών κινήτρων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας,
- vi. στις υποτυπώδεις και αναποτελεσματικές συμπράξεις ιδιωτικού και δημόσιου τομέα,
- vii. στην υποτυπώδη τεχνολογική συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων.

Με βάση τις παραπάνω σκέψεις - παρατηρήσεις, προτείνουμε ως πρώτη προτεραιότητα ενός προγράμματος εκσυγχρονισμού της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας την ενδυνάμωση της καινοτομίας μέσω:

- ↳ υποστήριξης της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων,
- ↳ επαρκών χρηματοδοτήσεων για έρευνα και ανάπτυξη,
- ↳ υποστήριξης της τάσης των επιχειρήσεων να επενδύουν στην εκπαίδευση του ανθρώπινου παράγοντα,

↳ προσανατολισμού των ΑΕΙ/ΤΕΙ στις **ανάγκες της οικονομίας της γνώσης:**

1. προσαρμογής και εκσυγχρονισμού των προγραμμάτων σπουδών στις ανάγκες της αγοράς εργασίας,
2. συστηματικής αναβάθμισης της βασικής και της εφαρμοσμένης έρευνας,
3. δημιουργίας υποδομών για ποιότητα στην εκπαίδευση,
4. ενδυνάμωσης των “διεθνών συνεργασιών” με έμφαση στην ποιοτική και διεθνώς αναγνωρισμένη επιστημονική δραστηριότητα (π.χ. συνεργασίες/συμπράξεις με την διεθνή πανεπιστημιακή κοινότητα, διοργανώσεις διεθνών συνεδρίων κ.ά.)
5. δημιουργίας μόνιμων αμφίδρομων σχέσεων με την αγορά σε εκπαιδευτικό και ερευνητικό επίπεδο.

Απαιτείται, ανασχεδιασμός της οικονομικής στρατηγικής της χώρας μας σε επιχειρηματικές συστάδες- business clusters με έμφαση σε στρατηγικές που ενθαρρύνουν εταιρίες έντασης γνώσης (business start-ups, spin-off companies, κοινοπραξίες, και συνεργατική E&TA.) με την συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων (stakeholders) που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.

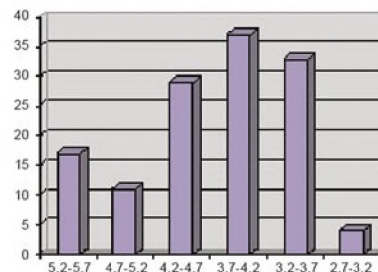
Σήμερα, η ανταγωνιστική καθήλωση της χώρας μας, καταδικάζει το εθνικό μας μέλλον. Η σημερινή ανταγωνιστική άπνοια που στηρίζεται στην κουλτούρα του **...ΣΩΖΕΙΝ ΤΕ ΤΑ ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ...** προδιαγράφει το μέλλον των χαμηλών αποδόσεων και της αθέμιτης κοινωνικής ανισότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1:

Κατανομή χωρών σύμφωνα με τον δείκτη ολικής ανταγωνιστικότητας - G.C.I.

G.C.I.	fi	Αριθμός χωρών (n)	131
5,20- < 5,70	17	Μέσος όρος	4,1752
4,70- < 5,20	11	Τυπική σφάλμα μέσου	,06075
4,20- < 4,70	29	Διάμεσος	4,0700
3,70- < 4,20	37	Τυπική απόκλιση	,69532
3,20- < 3,70	33	Ασυμμετρία	,402
2,70- < 3,20	4	Κύρτωση	-,596
ΣΥΝΟΛΟ	131	Εύρος τιμών	2,89
		Ελάχιστη τιμή	2,78
		Μέγιστη τιμή	5,67
		Τεταρτημόρια	
		1°: 25%	3,6100
		2°: 50%	4,0700
		3°: 75%	4,5800

Πηγή: WEF-Επεξεργασία στοιχείων Ι.Δ.Μπουρής

Κλείνοντας το άρθρο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τα προβλήματα ανταγωνιστικότητας της χώρας μας είναι τόσο θεμελιώδη που μέσω ενός αταβιστικού αισθήματος ρεβανσισμού μελλοντικά, κλυδωνίζουν τρομερά εκείνους που σήμερα τα αγνοούν.

Η προσκόλληση στην παραδεδομένη πρακτική (status quo) και η νοοτροπία της ήσσονος

προσπάθειας που ο Θουκυδίδης την αναφέρει ως ...ΠΡΑΞΑΙ ΤΕ ΕΝΔΕΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ... πρέπει να μετασχηματιστεί σε νοοτροπία πολιτών καινοτόμων με εγκαιρότητα στην επινοήση ...ΝΕΩΤΕΡΟΠΟΙΟΙ ΚΑΙ ΟΞΕΙΣ (ΕΙΣΙΝ) ΕΠΙΝΟΗΣΑΙ...

(Θουκυδίδης Ιστορία Α,70).

Η Ελλάδα αξίζει και μπορεί περισσότερα.

Στις 13 Μαρτίου 2008 ο **πατέρας Πορφύριος**, Σκευοφύλακας της Ι. Μονής Αγίας Αικατερίνης Σινά και ο κ. **Σπύρος Παπαδάς**, ειδικός συνεργάτης της Ιεράς Μονής επισκέφθηκαν τον Αντιπρόεδρο του ΤΕΙ κ. Μ. Μπρατάκο και τον Προϊστάμενο του Τμήματος Σ.Α.Ε.Τ. κ Π. Θεουλάκη και συζήτησαν την περαιτέρω ανάπτυξη της υφιστάμενης πολυετούς συνεργασίας στους τομείς της συντήρησης κειμηλίων και δομικών στοιχείων, της έρευνας και την επέκταση της όλης δραστηριότητας και στα μετόχια της Ιεράς Μονής. Στα πλαίσια της επίσκεψης πραγματοποιήθηκε ξενάγηση στα εργαστήρια του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων & Έργων Τέχνης.

περί της υποχρεώσεως της Πολιτείας έναντι των ΤΕΙ

του Ν. Μ. Χιωτίνη*

Μας προξενεί ιδιαίτερη ανησυχία, έως πανικό, η τουλάχιστον αδράνεια που επιδεικνύει η Πολιτεία έναντι ενός θεσμού που η ίδια δημιούργησε - πολύ ορθώς μιν, αλλά και που τακτικά φροντίζει να «χύνει τη καρδάρα με το γάλα» - τα ΤΕΙ.

Εξηγούμεθα: Ανατρέχοντας στην ιστορία, διαπιστώνουμε ότι κάποια στιγμή η Πολιτεία δημιούργησε τα ΚΑΤΕ, καθόσον τότε απαιτείτο μία «ενδιάμεση εκπαιδευτική βαθμίδα» για την εφαρμογή των επιστημών, δηλαδή για τη σύνδεσή τους με την πράξη. Μετέπειτα, πολύ ορθώς αναβάθμισε σε ΚΑΤΕΕ και στη συνέχεια σε ΤΕΙ, τα οποία πολύ ορθώς τα αναβάθμισε έτι περαιτέρω, ενισχύοντας τις απαιτήσεις σε τυπικά και ουσιαστικά προσόντα από το εκπαιδευτικό προσωπικό και αλλάζοντας επί το επιστημονικότερο τίτλους Τμημάτων που αναφέροντο σε υποδεέστερης εμβέλειας σπουδές. Αυτή η αναβάθμιση υπήρξε αναγκαία, γιατί οι εξελίξεις στη θεωρία και στην πρακτική απαιτούσαν - και απαιτούν ολοένα και περισσότερο - πολύ περισσότερα από την παλαιά «ενδιάμεση βαθμίδα»: αυτοί που έχουν ως κύρια αποστολή την «εφαρμογή» των επιστημών - οι οποίες επιστήμες βρίσκονται σε διαρκή και πρωτό-

γνωρη για την ιστορία εξέλιξη - οφείλουν να είναι περισσότερο συνδεδεμένοι με την θεωρία και την έρευνα - από ότι ήσαν οι αντίστοιχοι συνάδελφοί τους του παρελθόντος - οφείλουν τελικώς να έχουν και αυτοί «πανεπιστημιακή» μόρφωση, για να μιλήσουμε με τους τρέχοντες όρους. Στο κάτω-κάτω, τον ρόλο της παλαιάς «ενδιάμεσης βαθμίδας» - εκεί που αυτή απαιτείται από την επαγγελματική πρακτική - την έχουν αναλάβει επιτυχώς τα ΙΕΚ.

Τα ΤΕΙ αυτή τη στιγμή λοιπόν- και όπως απαιτούν οι διεθνείς εξελίξεις στη θεωρία και στην πρακτική- περιλαμβάνουν σπουδές 4ετούς διάρκειας και το εκπαιδευτικό τους προσωπικό έχει όλα τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών των Πανεπιστημίων. Πουθενά στον κόσμο ολόκληρο, δεν υπάρχουν Εκπαιδευτικά Ιδρύματα με σπουδές 4ετούς διάρκειας και με καθηγητές υψηλότατων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων (κάτοχοι διδακτορικού, επαγγελματική και ερευνητική εμπειρία, δημοσιεύσεις και ακαδημαϊκή αναγνώριση του έργου τους), που να μην ονομάζονται Πανεπιστήμια. Μπορεί ως αντίλογος να τεθεί πως τα παλαιά ΚΑΤΕ και ΚΑΤΕΕ, δεν απαιτούσαν από τους εκπαιδευτικούς υψηλά

*ο κ. Ν. Μ. Χιωτίνης είναι καθηγητής και Διευθυντής της Σχολής Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών

“Είναι αδήριτος πλέον η ανάγκη, τα ΤΕΙ να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια... ειδάλλως θα οδηγηθούν σε απόλυτο μαρασμό και απαξίωση, με τεράστιο κοινωνικό κόστος.”

προσόντα. Σύμφωνα, αλλά σε τελική ανάλυση, εκ των παλαιών εκείνων καθηγητών δεν έχουν απομείνει πλέον παρά ελάχιστοι. Ακόμα δε και αυτοί οι τελευταίοι εναπομείναντες, στη συντριπτική τους πλειονότητα, αναγκάστηκαν να αναβαθμίσουν τα προσόντα τους, κατά τα οριζόμενα από τον Νόμο που αναβάθμισε τα ΤΕΙ στην ανώτατη εκπαιδευτική βαθμίδα της χώρας.

Τα ΤΕΙ πλέον έχουν στις τάξεις τους υψηλότερης βαθμίδος εκπαιδευτικούς: είναι απορίας άξιο που η Πολιτεία, το ΥΠΕΠΘ εν προκειμένω, δεν τα μετονομάζει σε Πανεπιστήμια, για να συμβαδίσει με τη διεθνή εκπαιδευτική πρακτική (που διαρκώς την επικαλείται ψευδεπιγράφως). Δεν υπάρχει όμως πλέον άλλο περιθώριο. Βρισκόμαστε προ των πυλών αναβάθμισης των Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών. Βρισκόμαστε

προ των πυλών ίδρυσης ιδιωτικών Πανεπιστημίων. Είναι λοιπόν αδήριτος πλέον η ανάγκη τα ΤΕΙ να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια (π.χ. Πανεπιστήμια Εφαρμογής ή Εφαρμογής των Επιστημών, ή Τεχνολογικά Πανεπιστήμια ή άλλο τι), πολύ προτού συμβούν τα ανωτέρω που αναφέραμε, δηλαδή αμέσως τώρα. Ειδάλλως θα οδηγηθούν σε απόλυτο μαρασμό και απαξίωση, με τεράστιο κοινωνικό (και πολιτικό βεβαίως, καθόσον θα διατυμπανιστεί, η αδράνεια του ΥΠΕΠΘ που εγγίζει τα όρια της παρατυπίας) κόστος.

Είναι κατάδηλον ότι το πρόβλημα βρίσκεται στα «επαγγελματικά δικαιώματα» και στις εξ' αυτού αντιδράσεις των υφισταμένων Πανεπιστημίων- και γι' αυτό θα μπορούσαμε ίσως να κατανοήσουμε εν μέρει την αδράνεια αυτή. Πρέπει όμως επί τέλους να πάψουμε ως χώρα να λειτουργούμε όπως λειτουργούσαν προ ετών (γιατί πολλά εξ αυτών λειτουργούν πλέον απολύτως εκσυγχρονισμένα) τα τριτοκοσμικά κράτη. Δεν μπορεί τα επαγγελματικά δικαιώματα να δίδονται από «συναρμόδια Υπουργεία». Τα επαγγελματικά δικαιώματα είναι θέμα Επιστημονικών και Επαγγελματικών Επιμελητηρίων. Προς αυτήν την κατεύθυνση οφείλουμε να πορευθούμε, ειδάλλως θα βρεθούμε ανέτοιμοι (και με ότι αυτό συνεπάγεται) ενώπιον ευρωπαϊκών τελεσμένων - και έχουμε άλλωστε εν πολλοίς ήδη βρεθεί.

Έχεις χόμπυ τη φωτογραφία;
Σπουδάζεις φωτογράφος;
Ο "Ευρωπαίς"
δέχεται τις φωτογραφίες σου
στη διεύθυνση euoffic@teiath.gr
και οι καλύτερες θα γίνουν εξώφυλλό του!
Περιμένουμε

ΤΕΙ-βήμα σημειωτών- θα κάνουμε κάτι;

του Ι. Χάλαρη*

Υπάρχει άραγε ρεαλιστικό όραμα για τα ΤΕΙ;

Με αφορμή την ανάληψη καθηκόντων ως Πρόεδρος του ΣΕΠ του ΤΕΙ Αθήνας για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος, κρίνω σκόπιμο να μοιραστώ μαζί σας κάποιες σκέψεις μου με την ελπίδα να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης και να ωθήσουν και άλλους συναδέλφους να ασχοληθούν με τα δρώμενα της μικροκοινωνίας μας.

Βήμα σημειωτών χαρακτηρίζει την περίοδο που διανύουμε γενικώς και η παθογένεια και εσωστρέφεια, τόσο της γενικότερης πολιτικής κατάστασης και του εποπτευόμενου υπουργείου μας όσο και του δικού μας συνδικαλιστικού χώρου, αποτυπώνονται με εντονότερα χρώματα.

Υπάρχει άραγε πραγματικό όραμα για τα ΤΕΙ; Έχουμε παγιώσει τις όποιες κατακτήσεις μας και προοδεύουμε σταθερά, ή η συνεχιζόμενη μεταβατική περίοδος και οι επερχόμενες εξελίξεις μπορούν να μας γυρίσουν πίσω;

Αξίζει να θυμηθούμε από που ξεκίνησαν τα ΤΕΙ και που έχουν φτάσει σήμερα. Είτε αυτό λέγεται έξυπνη συνδικαλιστική τακτική, είτε γιατί έβαλαν πλάτη με αυταπάρνηση και ευσυνειδησία πολλοί συνάδελφοι - πολλοί από αυτούς ακόμη σε προσωποπαγείς θέσεις ή συνταξιούχια - και αναδείξαμε τα ιδρύματά μας σ' αυτό που εμφανίζουν σήμερα, είτε λέγεται φυσιο-

λογική εξέλιξη σε συγκεκριμένες απαιτήσεις της ελληνικής κοινωνίας, είτε επειδή αναγκάστηκαν οι ελληνικές κυβερνήσεις να προσαρμόσουν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στις ευρωπαϊκές εξελίξεις, είτε τέλος πάντων επειδή ισχύουν ενδεχομένως όλα μαζί τα παραπάνω, σήμερα έχουμε τα ΤΕΙ ως ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα με σημαντική συνεισφορά στην οικονομία της χώρας, με διαρκώς αυξανόμενη κοινωνική αποδοχή αλλά όμως με ελλειμματικά ακόμη ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά.

Διατρέχουμε μία μεταβατική περίοδο με αρκετούς πολέμιους και ο κίνδυνος συρρίκνωσης του ρόλου μας είναι μεγάλος από τη λειτουργία των ιδιωτικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων και την αναμενόμενη αναγνώριση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων τους και κατά συνέπεια έμμεσα των απονεμόμενων τίτλων σπουδών. Και ο δικός μας χώρος μένει σε μεγάλο τμήμα του αρρύθμιστος και ξέφραγο αμπέλι.

Άρα είναι αυτονόητο ότι πρέπει να ενεργοποιηθούμε σε επίπεδο διοικήσεων και συνδικαλιστικών οργάνων με επιθετικές θέσεις μπροστά σε επερχόμενες δυσμενείς εξελίξεις και να αξιοποιήσουμε την τρέχουσα πολιτική συγκυρία και τη μεγάλη πια «εκλογική μάζα» των αποφοίτων μας για παραπέρα βήματα προόδου.

*ο κ. Ι. Χάλαρης είναι καθηγητής στο τμήμα Πληροφορικής

Τα βασικότερα προβλήματα του ΤΕΙ Αθήνας στη σημερινή συγκυρία είναι:

- ▾ Η ανεπαρκής υποδομή σε χώρους και εξοπλισμό σε σχέση με τον αριθμό των σχολών και των σπουδαστών, ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη παροχή ποιοτικών εκπαιδευτικών και ερευνητικών δράσεων από το ΕΠ με μαζική παρουσία των σπουδαστών. Η διοίκηση του ΤΕΙ-Α έχει ήδη δρομολογήσει κάποιες ενέργειες εκτόνωσης του προβλήματος αυτού, η υλοποίηση όμως αργεί.
- ▾ Το θεσμικό έλλειμμα σε ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά (πραγματοποίηση μεταπτυχιακών & εκπόνηση έρευνας) που μας εμποδίζει να εκπληρώσουμε τμήμα της αποστολής που μας έχει ανατεθεί, ώστε να αναδεικνύονται οι ικανότητες μας.
- ▾ Η συνεχιζόμενη υποχρηματοδότηση από την πολιτεία και ο απαξιωτικός αργός ρυθμός αντιμετώπισης των θεμάτων μας από το ΥΠΕΠΘ.
- ▾ Η μη έκδοση ακόμη αρκετών επαγγελματικών δικαιωμάτων ειδικοτήτων ΤΕΙ & οι συνέπειες/αδικίες που προκύπτουν για τους αποφοίτους μας από τη λειτουργία ιδιωτικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στη χώρα μας και την αναμενόμενη αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων και κατ' επέκτασιν των χορηγούμενων πτυχίων από αυτά.
- ▾ Τα προβλήματα εφαρμογής του νέου νόμου για τη δομή και λειτουργία των ΑΕΙ που πρακτικά μένει σιωπηρά και από το ίδιο το ΥΠΕΠΘ ανενεργός σε πολλές πτυχές του.
- ▾ Εκκρεμεί ακόμη η ψήφιση των νέων νόμων για τα μεταπτυχιακά και την έρευνα που απαιτεί πρώτα τη γνωμοδότηση ΕΣΥΠ-ΣΑΤΕ.

Επιπρόσθετα σε σχέση με τα εσωτερικά δεδομένα και τον κοινωνικό μας περίγυρο παρατηρούμε:

- τα τμήματα μας να εμφανίζουν σε υψηλό βαθμό ανομοιογένεια ως προς τις ακαδημαϊκές

επιδόσεις τους και να μην έχει συζητηθεί επαρκώς και χαραχτεί η διαδρομή μετάβασης στο όραμα «τεχνολογικά πανεπιστήμια ή πανεπιστήμια εφηρμοσμένων επιστημών» με πλήρη ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά

- τα συνδικαλιστικά όργανα να μην μπορούν να κινητοποιήσουν μαζικά το ΕΠ εξαιτίας κύρια της αδιαφορίας των ίδιων των μελών ΕΠ που δεν έχει πειστεί ενδεχομένως για την αποτελεσματικότητα λειτουργίας του συνδικαλισμού αλλά και μίας γενικότερης νοοτροπίας “βολέματος” σε χαμηλές απαιτήσεις, ατομισμού και απαξίωσης βασικών κοινωνικών θεσμών
- την ανυπαρξία μηχανισμών διακίνησης ιδεών και ουσιαστικής ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των μελών της κοινότητας του ΤΕΙ Αθήνας.

...ο θεσμός των ΤΕΙ έχει μικρή ακαδημαϊκή παράδοση, διαθέτει τα δικά του γνωρίσματα χρήσιμα για την ελληνική οικονομία και κοινωνία, ενώ βρίσκεται σε φάση σταδιακής εξέλιξης σε ένα πλαίσιο εξελισσόμενου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης

Από την άλλη πλευρά βεβαίως οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι σε σχέση με τους πόρους που μας διατέθηκαν τα τελευταία χρόνια και αξιοποιώντας τον μόχθο πολλών συναδέλφων, τις ενέργειες των διοικήσεων καθώς και τα επιχειρησιακά προγράμματα από το 2ο και 3ο ΚΠΣ έχουμε στο ΤΕΙ-Α δημιουργήσει σημαντικές υποδομές εκκίνησης για να χαρακτηριστεί ως αξιόλογο ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης και να έχουμε προοπτικές εξέλιξης.

Συμπερασματικά λοιπόν ισχυρίζομαι ότι ο θεσμός των ΤΕΙ έχει μικρή ακαδημαϊκή παράδοση, διαθέτει τα δικά του γνωρίσματα χρήσιμα για την

ελληνική οικονομία & κοινωνία, ενώ βρίσκεται σε φάση σταδιακής εξέλιξης σε ένα πλαίσιο εξελισσόμενου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης. Το πλαίσιο που από τη μια μεριά τονωθεί σε δημιουργία υποδομών για οργανωμένη παροχή εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου από την άλλη μεριά βέβαια περιορίζεται από ρυθμίσεις περικοπής κρατικής χρηματοδότησης και διάφορες οδηγίες που ενέχουν κινδύνους που πρέπει έγκαιρα να αναγνωρίζουμε και να αντιμετωπίζουμε.

Επειδή κάτω από αυτά τα δεδομένα είναι πολυτέλεια η δράση του ΣΕΠ-ΤΕΙ-Α να αναλωθεί σε διαλυτικές αντιπαραθέσεις κομματικού χαρακτήρα που θα επιτείνει την παθογένεια και την αναποτελεσματικότητά μας, προτείνω ο βραχυπρόθεσμος προγραμματισμός δράσης του συλλόγου μας για το 2008 να προσανατολιστεί όσο γίνεται σε ομόφωνες ενέργειες και

να κινηθεί στους παρακάτω άξονες:

Αποτυπώνουμε σε συνεργασία με τη διοίκηση την πραγματικότητα του ΤΕΙ-Α σε δείκτες για μία καλή επικοινωνιακή πολιτική και διεκδίκηση σε συγκεκριμένα θέματα ενίσχυσης των υποδομών μας.

Υιοθετούμε μηχανισμούς διαβουλεύσεων μεταξύ μας και με το περιβάλλον μας, ώστε να εντοπίζουμε πιο γρήγορα τα θέματα που απασχολούν τους συναδέλφους και να τα φέρνουμε σε συζήτηση στο ΔΣ. Αξιοποίηση του υπάρχοντος δικτυακού τόπου & διανομή ερωτηματολογίου σε θέματα που θα αποφασίσουμε, ώστε να προσεγγίσουμε συναδέλφους και να πετύχουμε μεγαλύτερη συμμετοχή τους. Ταυτόχρονα δίνουμε δυνατότητα επικοινωνίας και συνεργασίας με συλλόγους ΔΕΠ, σπουδαστών και εκτάκτων καθηγητών.

Υποστηρίζουμε τις ενέργειες της ΟΣΕΠ που διεκδικεί αύξηση των αποδοχών μας και βελτίωση του θεσμικού πλαισίου απαιτώντας χρονικό ορίζοντα για την απονομή των ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών που λείπουν. Συμμε-

τέχουμε και ενισχύουμε ενεργά ως Διοικούσα επιτροπή τις κινητοποιήσεις της.

Μελετούμε, σχεδιάζουμε, υλοποιούμε, μεταπτυχιακά και έρευνα και διατυπώνουμε προτάσεις προς το ΣΑΤΕ για την ισότιμη δυνατότητα συμμετοχής μας σε όλες τις επιτροπές και τα όργανα που σχετίζονται με την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και τα μεταπτυχιακά αλλά προτείνουμε επιπρόσθετα και ένα σύνολο κριτηρίων ωριμότητας των Τμημάτων για την άμεση συμμετοχή μας σε αυτοδύναμη, υλοποίηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων και διδακτορικών σε συνεργασία με πανεπιστήμια.

Πραγματοποιούμε άμεσα, προσκαλώντας και άλλους συλλόγους και την ΟΣΕΠ, ημερίδα για την αποτύπωση των τρεχουσών εξελίξεων σε σχέση με τις διαδικασίες αξιολόγησης και την απόκτηση όλων των υπολοίπων ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών και συζητάμε επιπρόσθετα την ωρίμανση της διαδικασίας για τη μετεξέλιξή μας σε Πανεπιστήμια Εφαρμοσμένων Επιστημών ή Τεχνολογικά Πανεπιστήμια.

Τέλος, ασχολούμαστε με ειδικότερα θέματα των μελών μας (π.χ συνταξιοδοτικά, καταγγελίες, εκπροσωπήσεις κλπ) και μεριμνούμε για την ενημέρωση του τύπου τόσο με δελτία όσο και με την εφημερίδα και το δικτυακό μας τόπο.

Βεβαίως τα παραπάνω για να υλοποιηθούν απαιτούν όχι μόνο την ενεργοποίηση όλων των μελών της ΔΕ του ΣΕΠ ΤΕΙ-Α αλλά και τη συνδρομή άλλων μελών ΕΠ. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να κατανείμουμε συνεργατικά κάποιους ρόλους στην επεξεργασία των βασικών αξόνων.

Δικτυακός τόπος ΟΣΕΠ & ΣΕΠ ΤΕΙ-Α

(προσωρινού χαρακτήρα), προσβάσιμος είτε από την σελίδα του site www.teiath.gr είτε στη διεύθυνση catalog-lms.teiath.gr/osep. Ας τον αξιοποιήσουμε...

Ο επισκέπτης υγείας στη δημόσια υγεία

Το Τμήμα Επισκεπτών-τριών Υγείας (ΕΕΥ) του ΤΕΙ-Α έχει ως στόχο την προπτυχιακή εκπαίδευση στελεχών ικανών να συμβάλλουν στην προστασία και στην προαγωγή της υγείας του ελληνικού πληθυσμού. Το περιεχόμενο σπουδών του Τμήματος ΕΕΥ καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της “φροντίδας υγείας” με έμφαση στην πρόληψη της ασθένειας, στην προαγωγή της υγείας, και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής του ατόμου, της οικογένειας

σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση προγραμμάτων που αφορούν τη φροντίδα και την προαγωγή της υγείας στο πλαίσιο της πρωτογενούς, της δευτερογενούς και της τριτογενούς πρόληψης. Δίνεται έμφαση στην παροχή υπηρεσιών στο σπίτι (με την «κατ’οίκον επίσκεψη»), στο σχολείο, στο χώρο εργασίας και γενικότερα στην κοινότητα.

Οι επαγγελματίες ΕΕΥ ασχολούνται κύρια και κατά προτεραιότητα με την προστασία και

Οι επαγγελματίες ΕΕΥ ασχολούνται κύρια και κατά προτεραιότητα με την προστασία και την προαγωγή της υγείας των περισσότερο ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων αλλά και τα άτομα που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό.

και της κοινότητας.

Ο τίτλος σπουδών προσφέρει πρόσβαση στο κατοχυρωμένο επάγγελμα του/της Επισκέπτη /Επισκέπτριας Υγείας μετά την χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος από αρμόδιες Υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας. Η κατοχύρωση του επαγγέλματος του/της ΕΕΥ καθορίζεται από το Π.Δ. 351/89 (Άρθρο 3) ΦΕΚ 159/14-6-1989.

Οι επαγγελματίες ΕΕΥ διαθέτουν τις απαραίτητες επιστημονικές γνώσεις και δεξιότητες και ασχολούνται, είτε αυτοδύναμα, είτε σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες στον τομέα της Υγείας και των Κοινωνικών Υπηρεσιών, με το

την προαγωγή της υγείας των περισσότερο ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων όπως οι επίτοκες, τα βρέφη/παιδιά, οι έφηβοι, τα άτομα τρίτης ηλικίας, άτομα με ειδικά προβλήματα υγείας αλλά και τα άτομα που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό.

Τα παραπάνω στοιχεία, καθιστούν το ρόλο του ΕΕΥ ιδιαίτερα σημαντικό και επίκαιρο καθώς ανταποκρίνεται σε σύγχρονες και ουσιαστικές ανάγκες που έχουν διαμορφωθεί και εξακολουθούν να διαμορφώνονται στο χώρο της φροντίδας υγείας.

*η κ. Α. Λάγιου είναι αν. καθηγήτρια στο τμήμα Επισκεπτών Υγείας

**η κ. Μ. Στοϊκίδου είναι καθηγήτρια στο τμήμα Επισκεπτών Υγείας

Οι εργασιακοί χώροι όπου δραστηριοποιείται ο/η ΕΕΥ ανήκουν στο δημόσιο τομέα, στον κοινωνικοποιημένο τομέα, στον ιδιωτικό και στον ιδιωτικό επιχορηγούμενο τομέα.

Οι κύριοι φορείς απασχόλησης αφορούν:

Φορείς Δημοσίου Τομέα

Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΥΚΑ)

και ειδικότερα σε:

- Διευθύνσεις - Τμήματα Υγείας Νομαρχιών
- Συμβουλευτικοί σταθμοί (μητρότητας, βρεφικής, προσχολικής/σχολικής ηλικίας κ.λ.π.) Κέντρων Υγείας
- Περιφερειακά ιατρεία αστικού τύπου Κέντρων Υγείας
- Σταθμοί ΙΚΑ προστασίας μάνας, παιδιού και εφήβου
- Κέντρα παιδοψυχικής υγιεινής ΙΚΑ
- Κέντρα διάγνωσης ιατρικής εργασίας ΙΚΑ
- Κέντρα - σταθμοί αιμοδοσίας
- Κέντρα απεξάρτησης χρηστών ευφορικών ουσιών
- Κέντρα οικογενειακού προγραμματισμού
- Υπηρεσίες υλοποίησης προγραμμάτων αναδοχής (πρώην ΠΙΚΠΑ)
- Ιατροκοινωνικές υπηρεσίες Νοσοκομείων
- Εξωτερικά ιατρεία Γενικών & Ειδικών Νοσοκομείων για την πρόληψη, θεραπεία και αποκατάσταση πασχόντων με:
 - ο σακχαρώδη διαβήτη
 - ο καρκίνο
 - ο φυματίωση
 - ο καρδιαγγειακά νοσήματα
 - ο σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα
 - ο υπέρταση
 - ο παχυσαρκία - διατροφικές διαταραχές κ.α.
- Κέντρα ψυχικής υγιεινής
- Ψυχιατρικές δομές (ξενώνες, κέντρα ημέρας)
- Τμήματα / Μονάδες πρόωρων νεογνών
- Εξειδικευμένα κέντρα - ινστιτούτα εμποπιευόμενα από το ΥΥΚΑ

- ο Κέντρο συντονισμού μεταμοσχεύσεων και δωρεάς οργάνων
- ο Ινστιτούτο υγείας του παιδιού
- ο Κέντρο πρόληψης παιδικού ατυχήματος
- ο Κέντρο δηλητηριάσεων
- ο Κέντρο ελέγχου και πρόληψης νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ)
- Δημοτικά ιατρεία
- Δημοτικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί
- Υπηρεσίες προστασίας ηλικιωμένων ανοικτής (ΚΑΠΗ) και κλειστής περίθαλψης

Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας

- Γενική Δ/ση Εργασίας
- Δ/ση κοινωνικής προστασίας
- Υπηρεσία Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας

Μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ)

Ενδεικτικά αναφέρονται ΜΚΟ:

- Προστασίας παιδικής ηλικίας
- Προστασίας μητρότητας
- Προστασίας οικονομικών προσφύγων και μεταναστών

Φορείς ιδιωτικού τομέα

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Ιατρεία ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων
- Πολυιατρεία τραπεζών
- Ιατρεία βιομηχανιών

Ειδικότερα, οι ΕΕΥ αναλαμβάνει, ανάλογα με τα εξειδικευμένα χαρακτηριστικά και ανάγκες του εργασιακού χώρου απασχόλησης, τις εξής **επαγγελματικές δραστηριότητες:**

- 1. Ταυτοποίηση, μελέτη και αξιολόγηση των αναγκών υγείας του πληθυσμού-στόχου**
- Μελέτη και ταυτοποίηση της κατατομής του πληθυσμού - στόχου και της κατάστασης υγείας αυτού.
- Ταυτοποίηση των πιο ευάλωτων ομάδων του

πληθυσμού - στόχου.

- Καταγραφή πεπραγμένων και συστηματική ενημέρωση δελτίων υγείας (ατομικών/οικογενειακών) για κάθε μονάδα/περίπτωση του πληθυσμού-στόχου.
- Επεξεργασία στοιχείων, εξαγωγή αποτελεσμάτων σχετικά με την κατάσταση υγείας και τις ανάγκες του πληθυσμού - στόχου, αξιοποίηση και προώθηση στις αρμόδιες υπηρεσίες για τον προγραμματισμό και την οργάνωση των υπηρεσιών παροχής φροντίδας υγείας.
- Διεξαγωγή επιδημιολογικών ερευνών λοιμωδών νοσημάτων και γενικότερα έρευνες που αφορούν προβλήματα δημόσιας υγείας.

2. Παρακολούθηση και αντιμετώπιση κοινών ή περισσότερο σύνθετων καταστάσεων/ προβλημάτων υγείας

- **Προστασία βρεφικής ηλικίας.** Περιποίηση και υγιεινή βρέφους, έλεγχος ψυχοκινητικής ανάπτυξης και συμβολή στην αντιμετώπιση δυσλειτουργιών, αντιμετώπιση προβλημάτων οδοντοφυΐας, προώθηση υγιεινής διατροφής, αντιμετώπιση διαταραχών ύπνου, προγραμματισμός-εφαρμογή εμβολιασμών κ.α..
- **Προστασία προσχολικής & παιδικής ηλικίας.** Παρακολούθηση ψυχοκινητικής κατάστασης και συμβολή στην αντιμετώπιση δυσλειτουργιών, προώθηση αρχών ατομικής υγιεινής, στοματικής υγιεινής, περιβαλλοντικής υγιεινής και ασφάλειας με στόχο την πρόληψη ατυχημάτων, εκτίμηση διατροφικής κατάστασης και σωματομετρία, εφαρμογή και εκτίμηση δοκιμασιών οπτικής & ακουστικής οξύτητας, σκελετικών διαταραχών, προγραμματισμός και εφαρμογή εμβολιασμών κ.α..
- **Προστασία και υποστήριξη του δικαιώματος των ατόμων στην σεξουαλική υγεία και τον οικογενειακό προγραμματισμό.** Εκτέλεση προγραμμάτων σεξουαλικής υγείας, αντισύλληψης, οικογενειακού προγραμματισμού, ενημέρωση σχετικά με εξειδικευμένη αντιμε-

εμβολιασμός (SABIN) κατά της πολιομυελίτιδας

τώπιση προβλημάτων αναπαραγωγής κ.α..

- **Προστασία μητρότητας.** Ενημέρωση και ενίσχυση ορθών διατροφικών επιλογών, τακτικής ιατρικής παρακολούθησης, προετοιμασία για τον τοκετό, προώθηση του μητρικού θηλασμού, προετοιμασία υποδοχής του νέου μέλους στην οικογένεια, επίδειξη και ενίσχυση τεχνικών για τη σωστή φροντίδα του νεογνού, προστασία της λεχιάδας κ.α..
- **Υποστήριξη των νέων γονιών στην ανάληψη του γονεϊκού ρόλου.** Παροχή συμβουλών σχετικά με γονεϊκές πρακτικές. Εντοπισμός και αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν στο οικογενειακό περιβάλλον κ.α..
- **Προστασία και υποστήριξη των ατόμων τρίτης ηλικίας.** Αυτοφροντίδα, διατήρηση της ανεξαρτησίας, υιοθέτηση δραστηριοτήτων και συμπεριφορών που βοηθούν τα άτομα να παραμείνουν σωματικά και ψυχικά υγιή, ενημέρωση και διασύνδεσή τους με τις διαθέσιμες κοινωνικές υπηρεσίες κ.α..
- **Παρακολούθηση και υποστήριξη ανθρώπων με χρόνια προβλήματα υγείας.** Αποδοχή της νόσου, παροχή νοσηλευτικής φροντίδας στο σπίτι, συμβουλευτική και στήριξη σχετικά με διαδικασίες αυτοφροντίδας και αυτοεξυπηρέτησης, εκπαίδευση των πασχόντων ατόμων και του οικογενειακού περιβάλλοντος, παροχή

συμβουλών για την προστασία των υπολοίπων μελών της οικογένειας από τις συνέπειες της νόσου κ.α..

- Παρακολούθηση και υποστήριξη ατόμων με αναπηρία. Αποδοχή της αναπηρίας, καθοδήγηση για φυσική αποκατάσταση και συμβολή στην επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση κ.α..
- Παρακολούθηση και υποστήριξη ψυχικά πασχόντων. Αποδοχή της ψυχικής νόσου, συμμόρφωση στη φαρμακευτική αγωγή, έλεγχος συνθηκών διαβίωσης, αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξη κ.α..
- Παρακολούθηση και υποστήριξη ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες και βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό (μετανάστες, πρόσφυγες). Έλεγχος συνθηκών διαβίωσης, ανίχνευση προβλημάτων υγείας, ενημέρωση και διευκόλυνση πρόσβασης σε φορείς παροχής φροντίδας υγείας διευκόλυνση προσαρμογής στο νέο πολιτισμικό περιβάλλον κ.α..
- Προστασία υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων προαγωγής υγείας, διερεύνηση και επισήμανση βλαπτικών παραγόντων στο χώρο εργασίας, επισήμανση και προώθηση μέτρων προστασίας εργατικών ατυχημάτων, παροχή πρώτων βοηθειών, αξιολόγηση κοινωνικών και ψυχολογικών επιδράσεων του εργασιακού περιβάλλοντος, συμβολή στην ένταξη και επανένταξη στο εργασιακό περιβάλλον ατόμων με μειωμένες ικανότητες κ.α..

3. Διασφάλιση της προστασίας των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων στην παροχή των υπηρεσιών φροντίδας υγείας και πρόνοιας ανάλογα με τις ανάγκες του ατόμου, της οικογένειας, της κοινότητας.

4. Καθοδήγηση σχετικά με την ύπαρξη δικτύων προστασίας και φορέων παροχής εξειδικευμένης βοήθειας και διευκόλυνση διαδικασιών πρόσβασης.

5. Ενίσχυση του εθελοντισμού σε θέματα υγείας. Οργάνωση προγραμμάτων εθελοντικής αιμοδοσίας και δωρεάς οργάνων.

Η Κοινωνική Υπηρεσία του ΤΕΙ Αθήνας διοργανώνει 2ωρο σεμινάριο για το διοικητικό προσωπικό του ΤΕΙ, με θέμα **“Δημιουργική επίλυση συγκρούσεων στην οικογένεια και στην εργασία”**. Το σεμινάριο θα διεξαχθεί στις 10 Απριλίου 2008, ημέρα Πέμπτη και ώρα 11:00 - 13:00. Δηλώσεις συμμετοχής γίνονται δεκτές μέχρι τις 8 Απριλίου 2008, στην Κοινωνική Υπηρεσία (δίπλα από το Γυμναστήριο του ΤΕΙ), ή στο τηλέφωνο **210 5385129**.

Η γνώση της μεγάλης κοσμοσυστημικής κλίμακας και ο νέος ρόλος του πανεπιστημίου

Σπανίως η ιστορία της ανθρωπότητας γνώρισε **μεταβολές** τόσο βαθιές και θεαματικές όσο οι σημερινές ώστε να μπορεί να τις χαρακτηρίσει ως **ποιοτικά κοσμογονικές** που, συγχρόνως, να **αφορούν το σύνολο του πλανήτη**. Το χαρακτηριστικό της πλανητικής αυτής κοσμογονίας είναι ότι εμφανίζεται ως το αποτέλεσμα της γνώσης, δηλαδή της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου, η οποία αντιμετωπίζεται περίπου σαν μια παράμετρος που λειτουργεί αυτόνομα από τους λοιπούς συντελεστές της εξέλιξης. Η γνώση οδηγεί σήμερα στην υπέρβαση των φυσικών ορίων του ανθρώπου και παρεμβαίνει, για πρώτη φορά, για τη διαμόρφωση του εθνικού και πλανητικού επικοινωνιακού συστήματος. Η εξέλιξη αυτή έγινε αναγκαία από τη στιγμή που η οικοδόμηση του ανθρωποκεντρικού κοσμοσυστήματος στη μεγάλη κλίμακα, επέβαλε την κινητοποίηση πνευματικής ενέργειας του ανθρώπου, προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες πραγματικότητες.

Θα επιχειρήσω να αναδείξω ορισμένα από τα στοιχεία της πραγματικότητας αυτής, τα οποία είναι ικανά, κατά την κρίση μου, να τροφοδοτήσουν τη σχετική συζήτηση. Θα επικαλεσθώ ιδίως τα θεμέλια της νέας παραγωγικής και επικοινωνιακής περιόδου στην οποία έχει

εισέλθει η ανθρωπότητα, που κάνουν αναγκαία την ανατοποθέτηση των θεσμών παραγωγής και διάχυσης της γνώσης στο κοσμοσυστημικό γίγνεσθαι.

Από τη βιομηχανική στην τεχνολογική κοινωνία Προς ένα νέο επικοινωνιακό σύστημα μεγάλης κλίμακας

Βρισκόμαστε όντως στο προεισαγωγικό στάδιο μιας εποχής όπου ο κόσμος μετασχηματίζεται ολοκληρωτικά με πρόσημο την τεχνολογική καινοτομία. Μακράν του να είναι μια απλή μορφολογική μετάλλαξη της βιομηχανικής κοινωνίας, η εξέλιξη αυτή έχει ειδοποιό περιεχόμενο, με την έννοια ότι ανασυγκροτεί εκ βάθρων το (κοσμο-)σύστημα. Πρόκειται για ένα νέο τρόπο παραγωγής που αφορά στο σύνολο της οικονομικής διαδικασίας, για ένα επικοινωνιακό περιβάλλον που καταργεί τις αποστάσεις και ανοικοδομεί τον κόσμο στη βάση του τεχνολογικού συστήματος, για μια θεμελιωδώς διαφορετική πρόταση πολιτισμού και συνθήκη αξιών.

Πιο συγκεκριμένα, η νομισματική οικονομία, έχοντας επιβιβασθεί στο όχημα της τεχνολογίας και του τεχνολογικού, εμπλουτίζεται με

*ο κ. Γ. Κοντογιώργης είναι επικ. καθηγητής και τ. Πρύτανης του Παντείου Πανεπιστημίου

λειτουργίες που επιβάλουν τη λογική τους πολύ πέραν του κρατικού μορφώματος, στο σύνολο του πλανήτη. Ο πλανήτης γη αποκτά για πρώτη φορά στην ιστορία κοσμοσυστημική ομοιογένεια με πρόσημο τον ανθρωποκεντρισμό, δηλαδή κοινωνίες με ελεύθερη υπόσταση. Συγχρόνως παριστάμεθα μάρτυρες καταλυτικών μεταβολών στη φύση της εργασίας, της σχέσης της με το κεφάλαιο, η οποία μεταφράζεται με το ξεπέραςμα παραδοσιακών μορφών της και στο βάθος με την απόρριψη του πολίτη από αυτήν.

Η απόρριψη της εργασίας έχει δυο όψεις. Η μια, συνεχεται με το γεγονός ότι η ευφυής τεχνολογική «μηχανή» διαδέχεται την αυτόματη «μηχανή» της βιομηχανικής εποχής. Πολλές γνωστές μορφές εργασίας εξαφανίζονται ή μεταλλάσσονται, η δε παραδεδεγμένη εξάρτηση της εργασίας από την ιδιοκτησία του συστήματος (την εργοδοσία ή το κεφάλαιο) υφίσταται σημαντική μεταμόρφωση και προοπτικά διαγράφεται ο περιορισμός της υπέρ της αυτόνομης εργασίας. Η άλλη, συνεχεται με το πλανητικό ανάπτυγμα

του ανθρωποκεντρικού κοσμοσυστήματος, με προέχουσες τις παραμέτρους της οικονομίας και της επικοινωνίας, που οδηγούν στην ενσωμάτωση της περιφέρειας σ' αυτό. Το αποτέλεσμα της ενσωμάτωσης αυτής είναι ήδη ορατό στις χώρες του «κέντρου», οι οποίες γίνονται οι κύριοι αποδέκτες του κοινωνικού προβλήματος (οι οικονομικοί μετανάστες κλπ) των χωρών της περιφέρειας. Το κόστος της μετακύλισης αυτής του κοινωνικού προβλήματος της τριτοκοσμικής περιφέρειας καλείται να καταβάλει ο πολίτης του «κέντρου» που υφίσταται άμεσα την επιβάρυνση των όρων εργασίας και μάλιστα την έκπτωσή του από αυτήν.

Την ίδια στιγμή οι κεφαλαιώδεις αλλαγές που συντελούνται στο μιντιατικό και, ευρύτερα, στο επικοινωνιακό τοπίο έχει ως συνέπεια τη ριζική μετάλλαξη της φύσης και της θέσης των θεσμών στους οποίους εδράζεται το νεότερο κοσμοσύστημα. Το εδαφικό ή εθνικό κράτος αισθάνεται ήδη την απειλή στο βάθος της πολιτικής του κυριαρχίας, σε βαθμό που να αδυνατεί να ανταποκριθεί στις εσωτερικές του λειτουργίες χωρίς συγχρόνως να κάνει αισθητή την παρουσία του στη διεθνή σκηνή. Εσωτερική και διεθνής πτυχή της λειτουργίας του κράτους συναντώνται σε μια δυναμική ολοένα και περισσότερο αλληλένδετη και μάλιστα ενιαία. Η εξωτερική δυναμική αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εσωτερικής λειτουργίας του κράτους, η οποία ως εκ τούτου είναι ευθέως εκτεθειμένη στις διακυμάνσεις της διεθνούς συγκυρίας. Ουδείς πια μπορεί να αισθανθεί ασφαλής και αυτάρκης υπό τη στέγη του εθνικού κράτους.

Από την άλλη, η χωρίς προηγούμενο ανάπτυξη της οριζόντιας και της κάθετης επικοινωνίας που διαπιστώνεται στο εσωτερικό του κράτους αντανακλάται στη σύνθεση του κοινωνικού ιστού και στη σχέση του με την πολιτεία. Έτσι η σχέση μεταξύ κοινωνίας και πολιτικής χαρακτηρίζεται ουσιαδώς από την απόρριψη των κλειστών και, εν πολλοίς, αυταρχικών θυλάκων

εξουσίας. Το πανεπιστήμιο και, ευρύτερα, οι θεσμοί παραγωγής και διαχείρισης της γνώσης αποτελούν ένα εμφανές παράδειγμα.

Το νέο αυτό πλανητικό επικοινωνιακό σύστημα, που κατευθύνει αποφασιστικά το εθνικό περιβάλλον να απελευθερωθεί από τους πάσης φύσεως καταναγκασμούς, βρίσκεται εντέλει πίσω από την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού και την ανάδυση πρωτόγνωρων φαινομένων στον χώρο των φιλελευθέρων κοινωνιών. Το κοινό σημείο των μεταβολών αυτών αντανάκλα τη νέα εποχή που χαρακτηρίζει η κυριαρχία της τεχνολογίας στο κοινωνικο-οικονομικό γίγνεσθαι και της τεχνοδικτυακής επικοινωνίας ως πεδίου συνάντησης των μελών μιας κοινωνίας ή, με διαφορετική διατύπωση, η υποστασιοποίηση των κοινωνιών του πλανήτη στο επίπεδο του ανθρωποκεντρικού κοσμοσυστήματος.

Η γνώση στην (τεχνολογική) κοινωνία της μεγάλης κοσμοσυστημικής κλίμακας και το νέο πανεπιστημιακό σύστημα

Στο πλαίσιο της τεχνολογικής κοινωνίας και της πλανητικής επικοινωνίας η γνώση δεν μπορεί πια να θεωρείται ως ένα εθνικό κεκτημένο. Το επιχείρημα των εθνικών διαφοροποιήσεων στην επιστήμη έχει αξία μόνο για να τεκμηριωθεί η συμβολή των εσωτερικών θεσμών και των συντελεστών τους σε μια ενιαία διαδικασία παραγωγής, διακίνησης και εφαρμογών της γνώσης. Νέα μέσα, μέθοδοι και δυνατότητες που διαπερνούν τα εθνικά σύνορα κάνουν την εμφάνισή τους στην έρευνα. Ένα νέο είδος «γραφής» δημιουργεί ήδη την υποδομή της, που συνδυάζεται με νέες μορφές μετάδοσης, αποθεματοποίησης και σύζευξης της γνώσης με το πραγματικό. Τα παραδοσιακά σύνορα, τεχνητά ή φυσικά, έχουν ήδη ευρέως παραγραφεί, ενώ νέοι θεσμοί καταλαμβάνουν πρωτοβουλιακές θέσεις στη γνωστική διαδικασία.

Όστε, το ερώτημα αν η τεχνολογική επανάσταση της μεγάλης κλίμακας αφορά στα πανεπιστήμια επιδέχεται ευθέως μόνο μια απάντηση: θα υπάρξουν άραγε ως ενεργοί σύγχρονοι θεσμοί, παραγωγοί και λειτουργοί του νέου ευφυούς περιβάλλοντος ή ως απλά απολιθώματα του παρελθόντος; Για να γίνει εφικτή η πρώτη επιλογή τα τριτοβάθμια ιδρύματα οφείλουν να διασφαλίσουν την παρουσία τους στο πλανητικό γίγνεσθαι, συμβάλλοντας και επωφελούμενα από τη γνωστική διαδικασία που αναπτύσσεται εκεί. Υπό την έννοια αυτή, το πανεπιστήμιο επενδύεται με μια αμφίσημη λειτουργία: μια εθνική, μέσω της οποίας καλείται να επαναπροσδιορίσει το ρόλο του στον οικονομικο-κοινωνικό, πολιτισμικό και πολιτικό βίο της χώρας. Και μια κοσμοσυστημική, στο μέτρο που η θέση του στο πεδίο της εκπαίδευσης και της έρευνας, διέρχεται θεμελιωδώς από τη συμμετοχή του στην πλανητική ακαδημαϊκή τάξη.

Οπωσδήποτε, στην τεχνολογική εποχή, σημαντικές εθνικές ιδιαιτερότητες στο πανεπιστημιακό επίπεδο, τείνουν ήδη να εξαφανισθούν. Στους θεσμούς, στα προγράμματα σπουδών, στα μέσα και στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης

και της έρευνας. Τούτο δεν αφορά μόνο στις θετικές επιστήμες, στο μέτρο που η συμμετοχή στον καθολικό θεωρητικό προβληματισμό και στο διεθνές συγκριτικό παράδειγμα αποτελούν προϋπόθεση για την απο-επαρχιοποίηση της εθνικής επιστημονικής παραγωγής και για την όποια εθνική αυτογνωσία.

Το πανεπιστήμιο επενδύεται με μια αμφίσημη λειτουργία: μια εθνική, μέσω της οποίας καλείται να επαναπροσδιορίσει το ρόλο του στον οικονομικο-κοινωνικό, πολιτισμικό και πολιτικό βίο της χώρας. Και μια κοσμοσυστημική, στο μέτρο που η θέση του στο πεδίο της εκπαίδευσης και της έρευνας, διέρχεται θεμελιωδώς από τη συμμετοχή του στην πλανητική ακαδημαϊκή τάξη.

Η νέα αυτή αποστολή του πανεπιστημίου επαναφέρει στην επικαιρότητα το ρόλο των μεγάλων πνευματικών ιδρυμάτων της ελληνιστικής οικουμένης, τα οποία συμβολίζονται από το παραδειγματικό Μουσείο της Αλεξάνδρειας, και, υπό μια άλλη έννοια, το Πανεπιστήμιο της βυζαντινής Κωνσταντινούπολης. Η μεταστέγασή του βυζαντινού πανεπιστημιακού αρχετύπου στη φεουδαλική δυτική Ευρώπη θα μεταβάλλει άρδην τον χαρακτήρα του, καθώς από θεσμός παραγωγής και διακίνησης της γνώσης με άμεση αναφορά στις ανάγκες του κοινωνικο-οικονομικού και πολιτικού γίνεσθαι, θα προορισθεί στη διδαχή του εκκλησιαστικού δόγματος και δευτερευόντως της κλασικής γνώσης.

Το σημερινό πανεπιστήμιο παραμένει δέσμιον των αρχών του δυτικο-ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Όντως, την περίοδο αυτή θα λειτουρ-

γήσει ως θεσμός (ανα-)οικοδόμησης της ανθρωποκεντρικής γνώσης και συγκεκριμένα εκείνης που θα συνδράμει στη συγκρότηση των παραμέτρων της ελεύθερης κοινωνίας και στην απεικόνιση του «νέου ανθρώπου». Εξού και καθόλη τη διάρκεια της ιστορίας του, το νεότερο πανεπιστήμιο συνδέθηκε άρρηκτα με την ιδέα του εθνικού κράτους και με την προοπτική της οικονομικής, πολιτιστικής, πνευματικής και πολιτικής ανάπτυξης της κοινωνίας.

Από την άλλη, το γεγονός ότι το πανεπιστήμιο λειτούργησε ως αυθεντικός εκφραστής, θιασώτης και εντέλει απολογητής του έθνους-κράτους, εξηγεί την ασφυκτική διανοητική, θεσμική και οικονομική πρόσδεσή του σ' αυτό.

Η βιομηχανική επανάσταση μεταμόρφωσε τον επιστημονικό προσανατολισμό του πανεπιστημίου, δίδοντας μεγαλύτερη έμφαση στις θετικές επιστήμες και εν μέρει στην τεχνολογία. Όμως, μολονότι απάντησε με σχετική αποτελεσματικότητα στην πρόκληση της διαρκούς καινοτομίας και της συσσώρευσης της νέας γνώσης, ουδέποτε ενδιαφέρθηκε να συνδέσει την αποστολή του με τις βιούμενες πραγματικότητες του κοινωνικού γίνεσθαι, δηλαδή με τις εφαρμογές της. Ο πτυχιούχος του πανεπιστημίου μπορούσε να γνωρίζει με σχετική επάρκεια την επιστήμη του, σπανίως όμως ήταν έτοιμος να περάσει στην υπαρκτή κοινωνική ζωή, να λειτουργήσει τους κοινωνικο-οικονομικούς, πολιτικούς ή πολιτισμικούς θεσμούς. Η αποστολή αυτή αφέθηκε στις τεχνικές σχολές και ως επί το πλείστον στην εμπειρία της ζωής. Η ανάπτυξη των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και, μάλιστα, η ανάδειξή τους σε τριτοβάθμιες ακαδημαϊκές μονάδες, αποτελεί πολύ πρόσφατο φαινόμενο.

Η εμμονή αυτή συνδυάσθηκε με την αναπόφευκτη μετάβαση στο «μαζικό» πανεπιστήμιο που επέβαλε η βιομηχανική εποχή, η οποία ενώ οδήγησε σε ένα επιστημονικό άνοιγμα και στον σχετικό εκδημοκρατισμό του, επέφερε

συγχρόνως μια ποιοτική ανασύνταξη. Η δημιουργία πανεπιστημίων περισσότερων ταχυτήτων που θα ικανοποιούσαν τις εσωτερικές, ταξικά προσημειωμένες διαφοροποιήσεις της βιομηχανικής κοινωνίας, αποτέλεσε ένα αντικείμενο συζήτησης που δεν φαίνεται να έχει ακόμη ξεπεραστεί. Ωστόσο, το ζήτημα αυτό δεν φαίνεται να αφορά άμεσα την τεχνολογική κοινωνία, καθώς το διακύβευμά της συνδέεται σαφώς με τη συμμετοχή του πανεπιστημίου στο κοσμοσυστημικό επιστημονικό γίγνεσθαι και, προφανώς, με τις συνθήκες της πρόσδεσής του στο πραγματολογικό γινόμενο της γνώσης.

Το σύστημα της τεχνολογικής κοινωνίας υποχρεώνει το πανεπιστήμιο να διαφοροποιήσει τις πηγές των οικονομικών του όσο και την ενγένει «τελεολογία» του. Οι λειτουργίες του σε όλα τα επίπεδα διέρχονται από την κινητι-

...οι χώρες και τα πανεπιστήμια που δεν θα αντιληφθούν και το κυριότερο δεν θα προσαρμοσθούν έγκαιρα στη νέα κοσμοσυστημικά διατεταγμένη ακαδημαϊκή τάξη, κινδυνεύουν να μεταβληθούν τα ίδια σε απλούς καταναλωτές της γνώσης και συνακόλουθα, σε περιφέρειες της γνωστικής διαδικασίας.

κότητά του στο τεχνοδικτυακό περιβάλλον, από τη διείσδυσή του στους μηχανισμούς της διαπανεπιστημιακής συνεργασίας, από την ετοιμότητά του να αντλήσει δεδομένα από τις γνωστικές βάσεις και τις ομόλογες τράπεζες του πλανήτη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει από την άποψη αυτή το αρχέτυπο μιας δυναμικής που αναπτύσσεται σε περισσότερα επίπεδα. Από την ανταλλαγή των φοιτητών και των καθηγητών, τη

συγκρότηση δικτύων συνεργασίας, παραγωγής, διάχυσης της γνώσης και συνέργειας με τον πραγματικό κόσμο των αναγκών έως τη χρηματοδότηση καινοτόμων ερευνητικών και εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών, τη δημιουργία νέων θεσμών παραγωγής γνώσης, τραπεζών δεδομένων κλπ.

Συνάγεται λοιπόν ότι η αναδιάταξη του πλανήτη στη βάση του ανθρωποκεντρικού κοσμοσυστήματος μεγάλης κλίμακας, επαγγέλλεται την ολοένα και μεγαλύτερη ενσωμάτωση των πανεπιστημίων στο παγκόσμιο εκπαιδευτικό και ερευνητικό σύστημα. Και συγχρόνως τον παραδειγματικό αναπροσανατολισμό τους με πρόσημο, όχι απλώς την παραγωγή και τη συσσώρευση της γνώσης, αλλά και, ιδίως, την διαμόρφωση των προϋποθέσεων της διάχυσής της στην πραγματική ζωή. Στο μέτρο που η διαδικασία παραγωγής και διακίνησης της γνώσης απαιτεί πολλαπλάσιες συνέργειες από εκείνες που προσφέρει ο εθνικός χώρος και η τεχνοδικτυακή επικοινωνία διευκολύνει τη συμμετοχή των ομολόγων θεσμών στα διεθνή δρώμενα, η εκπλήρωση της εθνικής αποστολής των πανεπιστημίων διέρχεται αναπόφευκτα από το βαθμό της συμμετοχής τους στο κοσμοσυστημικό γίγνεσθαι. Άλλωστε, στο νέο τεχνοδικτυακό περιβάλλον, οι καταναλωτές της γνώσης αποκτούν μια άμεση δυνατότητα στη διεθνή γνωστική αγορά και στα επιστημονικά στελέχη, με αποτέλεσμα τα πανεπιστήμια να υποχρεωθούν να αναζητήσουν ισορροπίες βασισμένες στη διεθνώς προσδιορίσιμη εκπαιδευτική και ερευνητική τους επιφάνεια.

Κατά τούτο, οι χώρες και τα πανεπιστήμια που δεν θα αντιληφθούν και το κυριότερο δεν θα προσαρμοσθούν έγκαιρα στη νέα κοσμοσυστημικά διατεταγμένη ακαδημαϊκή τάξη, κινδυνεύουν να μεταβληθούν τα ίδια σε απλούς καταναλωτές της γνώσης και συνακόλουθα, σε περιφέρειες της γνωστικής διαδικασίας. ☑

Αλλεργιογόνα τρόφιμα και επιπτώσεις στην υγεία

του Μ. Μπρατάκου*

Παρά το γεγονός ότι η τροφική αλλεργία είναι γνωστή από την εποχή του Ιπποκράτη (460-370 π.χ.) εξακολουθεί να αποτελεί ένα πρόβλημα πολύ επίκαιρο στην εποχή μας καθώς η συχνότητά της, όπως και εκείνης άλλων αλλεργιών, αυξάνει σημαντικά. Πρόκειται για ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας που μπορεί να προκαλέσει και το θάνατο ακόμα ή σε λιγότερο σοβαρές εκδηλώσεις να έχει επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής.

Οι έρευνες δείχνουν ότι περίπου το 20% των ενηλίκων πιστεύουν ότι είναι αλλεργικοί σε κάποιο τρόφιμο. Μετά όμως από μια πλήρη εξέταση και διάγνωση, μόνον το 1-2% αυτών αποδεικνύεται ότι είναι πράγματι αλλεργικοί. Σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Τεχνολόγων των ΗΠΑ 12 εκατομμύρια Αμερικανοί (το 2-2,5% του γενικού πληθυσμού) ενδέχεται να εμφανίσουν αλλεργίες, ενώ το ποσοστό αυτό αυξάνεται στα βρέφη και τα μικρά παιδιά κάτω των 3 ετών από 6-8% και στους ενήλικες φθάνει το 4%. Οι τροφικές αλλεργίες στις ΗΠΑ προκαλούν 30.000 έκτακτα περιστατικά και 100-200 θανάτους/έτος.

Τι εννοούμε «αλλεργία» γενικώς και τι είναι η τροφική αλλεργία

Η είσοδος στον οργανισμό του ανθρώπου μιας

ξένης ουσίας «αντιγόνο» έχει ως αποτέλεσμα την κινητοποίηση ενός πολύπλοκου μηχανισμού άμυνας η οποία καλείται «ανοσοαπάντηση». Αυτή η ανοσοαπάντηση έχει ως συνέπεια την προστασία του ατόμου δηλαδή την ανοσία του σε δεύτερη έκθεσή του στην ίδια ξένη ουσία. Καμιά φορά, όμως, αντί αυτής της προστασίας προκαλείται αυξημένη ευαισθησία στην ουσία αυτή και τότε το φαινόμενο αναφέρεται ως «υπερευαισθησία». Οι ερευνητές ονόμασαν αυτή την κατάσταση της υπερευαισθησίας «αναφυλαξία» δηλαδή έλλειψη προφύλαξης του ατόμου σε μια ουσία τη δεύτερη φορά της επαφής με αυτήν και αργότερα (το 1906) προτάθηκε από το Βιεννέζο παιδίατρο Baron Clemens Von Pirquet ο όρος «αλλεργία» από το ελληνικό άλλος «allos» με την έννοια ότι αλλάζει ή μεταβάλλεται η κατάσταση και έργον «ergon» με την έννοια της αντίδρασης ή αντιδραστικότητας, που παρατήρησε σε ασθενείς, η οποία αποδίδεται σε εξωτερικούς παράγοντες (ουσίες) που επηρεάζουν το ανοσοποιητικό σύστημα.

Οι ουσίες που προκαλούν αλλεργία ονομάζονται **αλλεργιογόνα** και είναι ουσίες του περιβάλλοντος, κατά κανόνα μη παθογόνες, οι οποίες ευαισθητοποιούν άτομα που είναι γενετικά προδιατεθειμένα.

*Ο κ. Μ. Μπρατάκος είναι καθηγητής και Αντιπρόεδρος του ΤΕΙ Αθήνας

Στον πίνακα που ακολουθεί κατατάσσονται τα αλλεργιογόνα ανάλογα με το είδος της αλλεργίας που προκαλούν.

Ως «τροφική αλλεργία» νοείται η ανεπιθύμητη αντίδραση σε κάποιο τρόφιμο ή συστατικό αυτού με εμπλοκή του ανοσοποιητικού συστήματος του σώματος. Οι πρωτεΐνες, βασικό συστατικό των περισσότερων τροφίμων, είναι απολύτως απαραίτητες για την ανάπτυξη και λειτουργία. Ωστόσο, ο οργανισμός, μερικές φορές αντιλαμβάνεται λανθασμένα τις πρωτεΐνες ως ξένες επικίνδυνες ουσίες και αντιδρά εναντίον τους. Μια πραγματική αλλεργική αντίδραση περιλαμβάνει τρία βασικά στάδια:

1ον επαφή με την αλλεργιογόνο ουσία του τροφίμου (κάποια ουσία που προκαλεί την αντίδραση του ανοσοποιητικού συστήματος, συνήθως μια πρωτεΐνη),

2ον αύξηση της ανοσοσφαιρίνης E (IgE-αντίσωμα του ανοσοποιητικού συστήματος που δραστηριοποιείται παρουσία αλλεργιογόνου),

3ον τα κύτταρα των ιστών και τα βασεόφιλα κύτταρα (κύτταρα του αίματος) έρχονται σε επαφή με τα αντισώματα IgE και απελευθερώνουν ισταμίνη ή άλλες ουσίες (σεροτονίνη και προσταγλαδίνες) που προκαλούν αλλεργικά συμπτώματα.

Οι ουσίες αυτές δρουν στο δέρμα, στους πνεύμονες και στους βρόγχους, στη μύτη και στα αγγεία. Έτσι οδηγούν στην εκδήλωση διαφόρων ειδών συμπτωμάτων, τα οποία άλλοτε μπορεί να

είναι ήπια, όπως οι χρόνιες αλλεργίες, οι οποίες είναι και οι πιο συχνές, αλλά κάποτε μπορούν να απειλήσουν και την ίδια τη ζωή όπως συμβαίνει με το **αναφυλακτικό σοκ**.

Η Επιτροπή της Αμερικάνικης Ακαδημίας Αλλεργίας και Ανοσολογίας και το Εθνικό Ινστιτούτο Αλλεργιολογικών και Μολυσματικών Ασθενειών από το 1984 έχουν καθορίσει τους όρους εκείνους που αφορούν ανεπιθύμητες αντιδράσεις από την κατανάλωση τροφίμων, προκειμένου να γίνει καλύτερα αντιληπτός ο όρος «αλλεργία»:

α. Ανεπιθύμητη ευαισθησία σε κάποιο τρόφιμο: Γενικός όρος που αφορά κάθε κλινική μη φυσιολογική αντίδραση μετά την κατανάλωση κάποιου τροφίμου ή πρόσθετου τροφίμων.

β. Τροφική υπερευαισθησία: Ανοσολογική αντίδραση μετά την κατανάλωση τροφίμων ή πρόσθετων τροφίμων. Η αντίδραση εμφανίζεται σε ορισμένους μόνο ασθενείς και μπορεί να προκληθεί μετά την κατανάλωση μικρής ποσότητας της εν λόγω ουσίας.

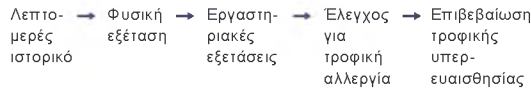
γ. Τροφική αναφυλαξία: Η κλασική αντίδραση υπερευαισθησίας σε τρόφιμα ή πρόσθετα τροφίμων, η οποία προκαλείται με την μεσολάβηση της ανοσοσφαιρίνης E και κάποιων χημικών μεσολαβητών που ελευθερώνονται όπως π.χ. ισταμίνη, προσταγλαδίνες κ.λπ.

δ. Τροφική δυσανεξία: Γενικό όρος που περιγράφει τη διαταραχή της φυσιολογίας του οργανισμού μετά την κατανάλωση κάποιων τροφίμων ή πρόσθετων τροφίμων. Η εν λόγω αντίδραση δεν έχει αποδειχθεί ότι είναι ανοσολογική και μπορεί να οφείλεται σε ιδιοσυγκρασιακές, μεταβολικές (π.χ. έλλειψη κάποιων ενζύμων), φαρμακολογικές ή τοξικές επιδράσεις των τροφίμων.

Θεραπευτική αντιμετώπιση / πρόληψη

Τα αλλεργικά, σε κάποια τρόφιμα, άτομα κατά την κατανάλωση αυτών των τροφίμων μπορούν να εμφανίσουν από πολύ ήπιες έως πολύ έντονες

αντιδράσεις. Προκειμένου να διαγνωσθεί μια πιθανή τροφική αλλεργία σε έναν ασθενή απαιτούνται τα ακόλουθα βήματα:

Οι δερματικές δοκιμασίες (αλλεργικά test) και τα RAST-tests (αναζήτηση στον ορό του ασθενούς των ειδικών IgE-αντισωμάτων) αποτελούν τις δύο βασικές μεθόδους διάγνωσης της αλλεργίας. Ο μόνος πρακτικός διαθέσιμος τρόπος, ώστε να αποφευχθεί εμφάνιση αλλεργικών αντιδράσεων είναι η πρόληψη. Αυτή επιτυγχάνεται με τη γνώση των συστατικών των τροφίμων και την αποφυγή τους προς κατανάλωση. Συνεπώς, η καλύτερη θεραπευτική αντιμετώπιση στις περιπτώσεις της τροφικής αλλεργίας είναι η αποφυγή κατανάλωσης των αλλεργιογόνων τροφίμων. Για το λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) διατύπωσε την άποψη ότι είναι υποχρεωτική η αναγραφή ορισμένων αλλεργιογόνων συστατικών και των παραγώγων τους στα συσκευασμένα τρόφιμα. Έτσι δημιουργήθηκε η τροποποιημένη Οδηγία 2003/89/ΕΚ σχετικά με την υποχρεωτική αναγραφή των συστατικών των τροφίμων και ένας κατάλογος με τα τρόφιμα, τα συστατικά τους και άλλες ουσίες τροφίμων οι οποίες προκαλούν υπερευαισθησία. Δεν υπάρχει σαφής επιστημονικός καθορισμός του ορίου πάνω από το οποίο η πρόσληψη αλλεργιογόνων ουσιών μπορεί να προκαλέσει αλλεργία ούτε και οι επιπτώσεις που μπορεί να έχουν τα αλλεργιογόνα που περιέχονται στα μεταποιημένα τρόφιμα.

Αλλεργιογόνα τρόφιμα και συστατικά που αναφέρονται στο άρθρο 6 § 3α (Οδηγία 2003/89/ΕΚ)

- Σιτηρά που περιέχουν γλουτένη (δηλαδή σιτάρι, σίκαλη, κριθάρι, βρώμη, σίτος σπέλτα, σιτηρό kamut, ή οι υβριδικές τους

ποικιλίες) και προϊόντα με βάση τα σιτηρά αυτά.

- Καρκινοειδή και προϊόντα με βάση τα καρκινοειδή
- Αυγά και προϊόντα με βάση τα αυγά
- Ψάρια και προϊόντα με βάση τα ψάρια
- Αραχίδες και προϊόντα με βάση τις αραχίδες
- Σόγια και προϊόντα με βάση τη σόγια
- Γάλα και προϊόντα με βάση το γάλα (συμπεριλαμβανομένης της λακτόζης)
- Καρποί με κέλυφος, δηλαδή αμύγδαλα, φουντούκια, καρύδια διάφορα, φυστίκια και προϊόντα με βάση τα ανωτέρω.
- Σέλινο και προϊόντα με βάση το σέλινο
- Μουστάρδα και προϊόντα με βάση τη μουστάρδα
- Σπόροι σησαμιού και προϊόντα με βάση τους σπόρους σησαμιού
- Διοξειδίο του θείου και θειώδεις ενώσεις.

Αξιολόγηση των αλλεργιογόνων τροφίμων

Δημητριακά και πώς σχετίζονται με την εμφάνιση της ασθένειας «κοιλιοκάκη». Σπάνια τα δημητριακά μπορεί να προκαλέσουν αλλεργία. Έχει όμως διαπιστωθεί ότι το σιτάρι αποτελεί συχνή αιτία τροφικής αλλεργίας στα παιδιά. Η αλλεργιογόνος δράση του σιταριού μπορεί να παραμείνει ακόμη και μετά τη θερμική επεξεργασία. Μερικά αλλεργιογόνα σιταριού μπορεί να καταστραφούν με τη θέρμανση ενώ άλλα είναι θερμοανθεκτικά. Η μικρότερη ποσότητα που μπορεί να προκαλέσει αλλεργική αντίδραση είναι 500 mg σιταριού.

Η ασθένεια «κοιλιοκάκη» (coeliac) είναι μια ανοσολογική ασθένεια που προκαλείται από τη γλουτένη. Η γλουτένη, έχει αποδειχθεί, ότι είναι τοξική σε ανθρώπους που έχουν γενετική προδιάθεση να εμφανίσουν την ασθένεια «κοιλιοκάκη». Η υδρόλυση των οξέων μπορεί να καταστρέψει τις ιδιότητες της γλουτένης, οι οποίες προκαλούν την ασθένεια αυτή. Η μερική υδρόλυση όμως, όπως και η ενζυματική αλλοίωση και η θερμότητα κατά την διάρκεια της

επεξεργασίας των τροφίμων δεν καταστρέφουν τα πεπτίδια με αποτέλεσμα να προκαλούνται αλλεργικές αντιδράσεις.

Το ανεκτό όριο της γλουτένης που προτείνει ο Codex Alimentarius για τα εμπλουτισμένα με γλουτένη τρόφιμα είναι 200 mg γλουτένης/kg τροφίμου για ασθενείς που πάσχουν από «κοιλιοκάκη». Γενιά τα δημητριακά σπανίως μπορούν να προκαλέσουν αλλεργία. Το σιτάρι έχει διαπιστωθεί ότι αποτελεί συχνή αιτία τροφικής αλλεργίας στα παιδιά.

Τα ψάρια και τα οστρακοειδή είναι δυνατόν να περιέχουν αλλεργιογόνα. Αυτά τα διαφορετικά αλλεργιογόνα ίσως να δράσουν μαζί για να προκαλέσουν πιο έντονη αντίδραση. Γι' αυτό το λόγο δεν πρέπει να προσλαμβάνονται από αλλεργικά άτομα. Η επεξεργασία των τροφίμων μπορεί να επηρεάσει τη δραστηριότητα των αλλεργιογόνων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αποτελεί αξιόπιστη μέθοδο για τη μείωσή της. Αλλεργικές καταστάσεις μπορούν να προκληθούν τόσο από την κατανάλωση κάποιων mg των αλλεργιογόνων ουσιών των ψαριών όσο και κατά την κατανάλωση γραμμαρίων των αλλεργιογόνων ουσιών των γαρίδων. Δεν υπάρχουν όμως επαρκή στοιχεία, που να καθορίζουν ακριβώς τα όρια σε mg της αλλεργιογόνου ουσίας, η υπέρβαση του οποίου θα προκαλούσε αλλεργική κατάσταση.

Οι πρωτεΐνες των αυγών συχνά προκαλούν αλλεργικές αντιδράσεις. Αλλεργικές αντιδράσεις μπορεί να προκληθούν από την κατανάλωση διαφορετικών ειδών αυγών. Η μετουσίωση των πρωτεϊνών μέσω αύξησης της θερμοκρασίας, καθώς και άλλες μέθοδοι επεξεργασίας τροφίμων, δεν μπορούν με αξιοπιστία να μειώσουν τη δραστηριότητα των αλλεργιογόνων. Κλινικές μελέτες αναφέρουν αλλεργικές καταστάσεις που μπορεί να προκαλέσει η πρόσληψη από mg έως mg των αλλεργιογόνων ουσιών κατά την κατανάλωση των αυγών.

Η σόγια και ειδικότερα η πρωτεΐνη της, που χρησιμοποιείται ευρέως σε επεξεργασμένα τρόφιμα, αποτελεί αλλεργιογόνο ουσία. Αν καταναλωθούν συγχρόνως η σόγια με άλλα ψυχανθή, συμπεριλαμβανομένων των φιστικιών, μπορεί να προκαλέσουν πιο έντονες αντιδράσεις. Έχει μελετηθεί και η περίπτωση αντίδρασης των αλλεργιογόνων της σόγιας με αυτά του αγελαδινού γάλακτος. Αλλεργικές καταστάσεις μπορεί να προκαλέσει η πρόσληψη mg των αλλεργιογόνων ουσιών από ανθρώπους αλλεργικούς στη σόγια.

Πολλές αλλεργιογόνες ουσίες του γάλακτος διαπιστώθηκε ότι προκαλούν αλλεργική αντίδραση, συμπεριλαμβανομένου των πρωτεϊνών του αγελαδινού γάλακτος. Ορισμένες από αυτές εξακολουθούν να παραμένουν κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας του τροφίμου και κατά τη διάρκεια της πέψης. Στοιχεία δείχνουν ότι αλλεργικές καταστάσεις μπορεί να προκαλέσει η κατανάλωση mg των αλλεργιογόνων ουσιών, αλλά δεν είναι επαρκή για να καθορίσουν όρια ή να δημιουργήσουν ασφάλεια προστασίας των αλλεργικών ατόμων από μια αντίδραση σε γαλακτοκομικά προϊόντα.. Η μη ανεκτικότητα στην λακτόζη (Lactose intolerance) δεν αποτελεί αλλεργική ή ανοσολογική ασθένεια, και δεν προκαλεί αναφυλακτικές αντιδράσεις. Προέρχεται από μειωμένη ικανότητα μεταβολισμού της λακτόζης, λόγω μειωμένης δραστηριότητας του ενζύμου της λακτάσης στο έντερο. Δόσεις μικρότερες από 10 g (που αντιστοιχούν σε 200 mL γάλακτος) ανά ημέρα συχνά είναι ανεκτές από τους περισσότερους ενήλικες με μειωμένα επίπεδα λακτάσης.

Η ευαισθησία στους ξηρούς καρπούς είναι συχνή αιτία πρόκλησης αλλεργικών αντιδράσεων. και συνδέεται με αλλεργικές αντιδράσεις. Παρ' όλα αυτά, δεν έχουν προσδιοριστεί οι αλλεργιογόνες ουσίες τους. Άνθρωποι με αλλεργική ευαισθησία στη γύρη αντιδρούν

πιο έντονα κατά την πρόσληψη αλλεργιογόνων ουσιών από τα φουντούκια. Το ψήσιμο μπορεί να μειώσει αλλά να μην εξαφανίσει τη δραστηριότητα των αλλεργιογόνων ουσιών του φουντουκιού. Αλλεργικές καταστάσεις μπορεί να προκαλέσει η κατανάλωση λίγων μγ αλλεργιογόνων ουσιών, αλλά δεν έχουν ακόμη καθοριστεί όρια. Τα φιστίκια είναι κοινή αιτία αλλεργικών αντιδράσεων στον άνθρωπο και αποτελούν μέλος της οικογένειας των οσπρίων. Όταν δρουν τα αλλεργιογόνα των φιστικιών μαζί με αλλεργιογόνα άλλων μελών της ίδιας οικογένειας, όπως η σόγια και το λούπινο, η αλλεργική αντίδραση είναι πιο έντονη. Αποτελούν την πιο κοινή αιτία της αναφυλαξίας, που προκαλείται από τρόφιμα. Η θέρμανση μπορεί να αυξήσει την δραστηριότητα των αλλεργιογόνων ουσιών τους. Αλλεργικές καταστάσεις μπορεί να προκαλέσει η κατανάλωση μγ αλλεργιογόνων ουσιών.

Το σέλινο συχνά χρησιμοποιείται σε προσσκευασμένα τρόφιμα λόγω του αρώματός του. Οι αλλεργικές αντιδράσεις οφείλονται κυρίως στο ωμό σέλινο και λιγότερο συχνά στο ψημένο σέλινο, αλλά η δραστηριότητα των αλλεργιογόνων ουσιών της σκόνης σέλινου είναι στα ίδια επίπεδα με αυτή του ωμού σέλινου. Αλλεργικές καταστάσεις μπορεί να προκαλέσει η κατανάλωση μγ των αλλεργιογόνων ουσιών.

Τα κύρια αλλεργιογόνα της μουστάρδας είναι ανθεκτικά στην θέρμανση και άλλες διαδικασίες επεξεργασίας τροφίμων. Αλλεργικές καταστάσεις μπορεί να προκαλέσει η κατανάλωση μγ των αλλεργιογόνων ουσιών, αν και τα όρια δεν έχουν ακόμη καθοριστεί.

Οι σπόροι σησαμιού χρησιμοποιούνται ευρέως σε πολλά επεξεργασμένα τρόφιμα. Αλλεργικές καταστάσεις μπορεί να προκαλέσει η κατανάλωση μερικών μγ των αλλεργιογόνων ουσιών, για παράδειγμα των πρωτεϊνών σπόρων σησαμιού.

Οι θειώδεις ενώσεις χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα τροφίμων και μπορεί να προκαλέσουν σοβαρές αντιδράσεις κυρίως σε ασθμα-

τικούς. Οι περισσότεροι άνθρωποι με αλλεργική ευαισθησία στις θειώδεις ενώσεις αντιδρούν στα πυροθειώδη σε ποσότητες που κυμαίνονται από 20 έως 50 mg. Δεν έχει καθοριστεί η μικρότερη συγκέντρωση θειωδών ενώσεων που μπορεί να προκαλέσει αντίδραση σε ευαίσθητους ανθρώπους. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτείται η επισήμανση των τροφίμων, που περιέχουν θειώδεις ενώσεις σε συγκεντρώσεις των 10 mg/kg ή 10 mg/L εκφρασμένο ως SO₂. ☑

Nutrition Facts	Amount/serving	%DV*	Amount/serving	%DV*
	Total Fat 12g	18%	Sodium 940mg	39%
Serv. Size 1 cup (249g)	Sat. Fat 6g	30%	Total Carb. 24g	8%
Servings About 2	Polyunsat. Fat 1.5g		Dietary Fiber 1g	4%
Calories 250	Monounsat. Fat 2.5g		Sugars 1g	
Fat Cal. 110	Cholest. 60mg	20%	Protein 10g	20%
*Percent Daily Values (DV) are based on a 2,000 calorie diet.	Vitamin A 0%	Vitamin C 0%	Calcium 6%	Iron 8%

INGREDIENTS: WATER, CHICKEN STOCK, ENRICHED PASTA (SEMOLINA, WHEAT FLOUR, EGG WHITE SOLIDS, NIACIN, IRON, THIAMINE MONONITRATE (VITAMIN B1), BIOTIN (VITAMIN B7) AND FOLIC ACID).

Nutrition Facts	
Per 1 1/4 cup (30 g)	
Amount	% Daily Value
Calories 110	
Fat 0 g	0 %
Saturated 0 g	
+ Trans 0 g	0 %
Cholesterol 0 mg	
Sodium 240 mg	10 %
Carbohydrate 28 g	9 %
Fibre 1 g	4 %
Sugars 2 g	
Protein 2 g	
Vitamin A 0 %	Vitamin C 0 %
Calcium 0 %	Iron 30 %

Βιβλιογραφία

- Sampson H (2004). "Update on food allergy". J. Allergy Clin Immunol 113 (5):805-819.
- Ortolani, Ispano, Scibilia and Pastorello (2001). Introducing Chemists to food allergy. Allergy, 56 p. 5-8.
- Γ. Σειραγάκης. Αλλεργιογόνα τρόφιμα (www.foodallergenlab.com).
- Rhoda, Sheryl, Kagan (2003). Food Allergy: An Overview. Environmental Health Perspective 111 (2) p. 1-4.
- Οδηγία 2000/13/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Μάρτιος 2000).
- Dube C, Rostom A, Sy R et al (2005). The prevalence of celiac disease in average-risk and high-risk Western European Populations: a systematic review. Gastroenterology 128 (4 Suppl 1): S 57-67.
- <http://www.efet.gr>
- <http://www.eufic.org>
- <http://www.biodiag.org>